

Present State Examination

Kort version til klinisk brug

Om Wyeth i Danmark

Wyeth er et af de hurtigst voksende lægemiddelvirksomheder i Danmark med produkter inden for områderne CNS, female health, gastrointestinale sygdomme, hæmofili, infektioner, muskel/skeletale og rheumatiske sygdomme, onkologi, transplantation/immunologi og vacciner.

Wyeth i Danmark er en del af Wyeth, som er en af verdens største forskningsbaserede lægemiddelvirksomheder. Virksomheden er markedsleder inden for opdagelse, udvikling, produktion og markedsføring af lægemidler, vacciner og bioteknologiske produkter samt håndkøbsmedicin, som forbedrer livskvaliteten for mennesker verden over. Virksomhedens hoveddivisioner omfatter Wyeth Pharmaceuticals, Wyeth Consumer Healthcare og Fort Dodge Animal Health. Besøg vores hjemmesider: www.wyeth.dk og www.wyeth.com.

Alle medarbejdere i Wyeth arbejder efter et værdisæt, som en retningslinie for, hvordan de skal agere i forhold til kunder, kolleger og omverdenen i øvrigt. Værdierne er: Quality, Integrity, Respect for People, Leadership og Collaboration.

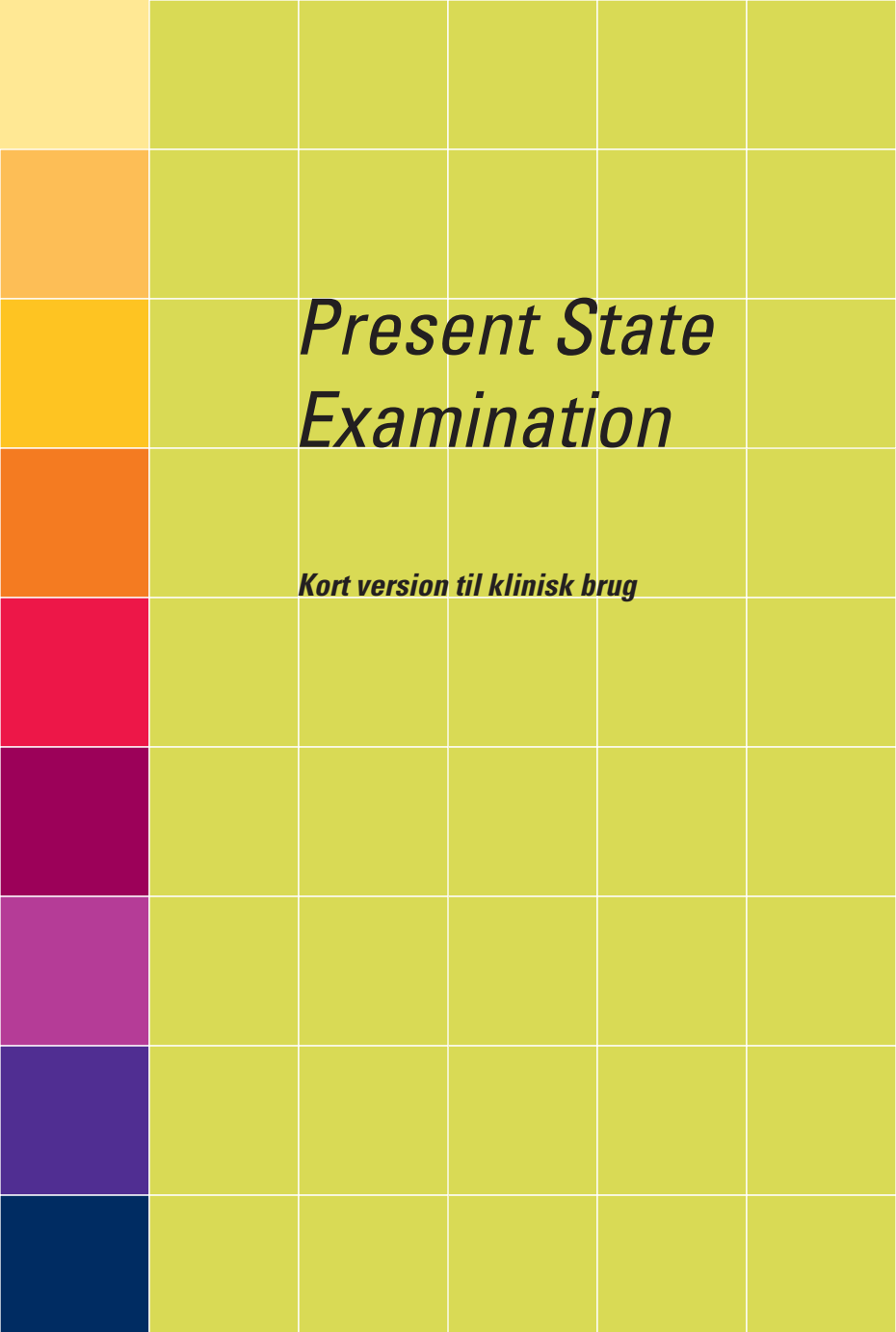
Vi har i Danmark lanceret det unikke og kompetencegivende efteruddannelsesprogram Wyeth Academy med sloganet "Læger laver kurser for læger". Wyeth Academy retter sig mod praktiserende læger samt speciallæger indenfor for vore terapiområder. Det faglige indhold er tilrettelagt i samarbejde med en række Advisory Boards bestående af læger. På denne måde sikrer vi kvaliteten og objektiviteten i uddannelsen. Og så overholder vi selvfølgelig samarbejdsaftalen mellem læger og industri, den er basis for en god og uafhængig relation mellem læger og industri.

Indholdsfortegnelse på indersiden

Wyeth

Indhold

Instruktion	2
Rating scale	3
Fysiske helbred	4
Dissociative symptomer	12
Spiseforstyrrelser, seksuel dysfunktion	14
Anspændthed, bekymringstendens	18
Angst	20
Obsessive symptomer	28
Depressive symptomer	32
Maniske symptomer	44
Perceptionsforstyrrelser	52
Auditive hallucinationer (AH)	58
Visuelle hallucinationer (VH)	66
Andre hallucinationer	68
Subjektive tankeforstyrrelser	72
Styringsoplevelser	76
Vrangforestillinger	80
Selvhenførende forestillinger	82
Forfølgelsesforestillinger	86
Ekspansive vrangforestillinger	88
Depressive vrangforestillinger	90
Depersonalisations- og derealisationsvrangforestillinger	94
Andre vrangforestillinger	96
Generel rating af vrangforestillinger	101
Brug af alkohol og andre psykoaktive stoffer	102
Kognitive symptomer	106
Kognitiv undersøgelse	108
Observeret adfærd, affekt og sprog	115
Sproglig udfoldelse	125

Present State Examination

Kort version til klinisk brug

Present State Examination, Kort Version til Klinisk Brug, er en hjælp til dækkende og præcis registrering af psykopatologiske symptomer. Ved diagnosticering efter ICD-10 er en sådan registrering nødvendig for at afgøre om foreliggende symptomer opfylder kriterierne for de forskellige diagnostiske kategorier sammenholdt med kriterierne for varighed, hyppighed, forløb og eksklusionsforhold.

På bogens højresider findes punkt for punkt de forskellige psykopatologiske symptomer, med ét eller flere forslag til, hvordan man kan udspørge patienten for at få så nøjagtige oplysninger som muligt.

På venstresiderne er anført korte definitioner for hvert symptom, således at man hele tiden kan sammenholde de fremkomne oplysninger med definitionerne, og således afgøre om symptomet er til stede eller ej.

Man bør altid begynde med at spørge åbent for at få så mange spontane oplysninger og eksempler som muligt. Ved mere detaljeret udspørgen må man vogte sig for ledende spørgsmål. Oplysninger og iagttagelser fra pårørende eller behandlere bør også inddrages i vurderingen.

Symptomerne er samlet i grupper af beslægtede fænomener med screeningsspørgsmål for hver gruppe anført med asterisk over "cut off"-linier. Hvis besvarelsen af disse spørgsmål giver mistanke om at patienten har symptomer fra den pågældende gruppe, bør alle symptomerne under "cut off"-linien vurderes fuldt ud.

Present State Examination dækker tidsrummet den sidste måned

Rating

scale 0

Symptomet ikke til stede

1

Symptomet til stede i let til moderat grad

2

Symptomet til stede i svær eller udtalt grad

?

Usikkert om symptomet er til stede efter relevant udspørgen

—

Kan ikke rates (kan eller vil ikke svare, ikke udspørgt)

Fysiske helbred

Somatoforme og dissociative symptomer

Legemlig sygdom eller funktionsforstyrrelse

Screening for legemlige symptomer, som rates under 2

Somatoforme symptomer

Legemlige symptomer uden fysiske forklaringer.

Fysiske helbred

***1**

Somatoforme og dissociative symptomer

Legemlig sygdom eller funktionsforstyrrelse

Har du nogen legemlig sygdom eller forstyrrelse, smerter eller svagheder?

CUT OFF

2

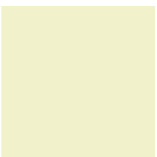
Somatoforme symptomer

Gastrointestinale symptomer

- a) mavesmerter
- b) kvalme
- c) opkastning eller opglypning
- d) følelse af oppustethed
- e) hyppige eller løse afføringer, blod eller slim fra endetarmen
- f) belagt tunge, eller dårlig smag i munden

Kardiovaskulære symptomer

- g) kortåndethed
- h) smerter i brystet

Urogenital-symptomer

- i) dysuri eller vandladningsbesvær
- j) genital-smerter eller -ubehag
- k) rigeligt eller usædvanligt udflåd

Hud- og smertesymptomer

- l) hudpletter eller misfarvning
- m) hovedpine, smerter i ryg, ekstremiteter eller led

Neurologiske symptomer

- n) svimmelhed, besvimelser eller kramper
- o) styrings- eller balancebesvær
- p) lammelser, kraftnedsættelse, afoni
- q) dobbeltsyn, blindhed, døvhed
- r) nedsat føle- eller smertesans, dødhedsfornemmelse, prikken

Optagethed af symptomer

Optagetheden af symptomerne medfører vedvarende ubehag og lidelse, fører til gentagne lægebesøg eller undersøgelser eller til selvmedicinering.

Manglende tiltro til lægens forsikrende udtalelser

Kan ikke (eller kun kortvarigt forbigående) acceptere lægens forsikringer om, at der ikke er fysisk forklaring på tilstanden.

Hypokonder optagethed

Vedvarende frygt for tilstedeværelsen af en alvorlig navngiven somatisk sygdom eller påstået deformitet.

Autonome symptomer:

- s) hjertebanken
- t) sveden
- u) tørhed i munden
- v) rødmen eller blussen
- w) "sommerfugle" eller køren rundt i maven

3

Optagethed af symptomer

Er symptomerne generende?
Har du søgt læge eller fået foretaget
undersøgelser?
Hvor ofte?

4

***Manglende tiltro til lægens
forsikrende udtalelser***

Hvad mener du om det, lægen sagde?
Var du tilfreds?

5

Hypokonder optagethed

Tror du, at du har en alvorlig legemlig sygdom
eller deformitet?
Hvilken?

Excessiv fysisk træthæd

Vedvarende ubehagelig følelse af træthed eller udmattelse efter mindste fysiske anstrengelse; kan ikke afhjælpes ved hvile eller afslapning.

Legemlig funktionsnedsættelse

Påvirkning af arbejdsevne, social udfoldelse eller dagliglivsfunktioner på grund af fysiske symptomer.

6

Excessiv fysisk træthæd

Føler du dig udmattet efter mindste fysiske anstrengelse?

Hjælper det at hvile eller slappe af?

7

Legemlig funktionsnedsættelse

Har det påvirket din arbejdsevne eller din sociale udfoldelse?

Har det påvirket din evne til at klare personlige fornødenheder i dagliglivet?

Diagnose for fysisk sygdom eller invaliditet:

.....	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐

Tilfælde med amnesi

Hukommelsessvækkelse eller -tab, sædvanligvis for væsentlige begivenheder af nyere dato, som ikke skyldes organisk sindslidelse, og som er for udtalt til at kunne forklares ved almindelig glemsomhed eller træthed. Amnesien er oftest partiel og selektiv, forbundet med uløselige eller uacceptable interpersonelle problemer eller traumatiske begivenheder.

Fugue

Usædvanlig, men tilsyneladende formålsbestemt færden eller rejseaktivitet i en dissociativ amnestisk tilstand, forbundet med belastende begivenheder, problemer eller uopfyldte behov.

Tranceoplevelser

Forbigående svækkelse eller tab af den personlige identitetsfølelse med indsnævret opmærksomhed over for umiddelbare omgivelser. Bevægelser, legemsholdning og talen er begrænset til gentagelser af et snævert repertoire.

Besættelsesoplevelse

Følelse af at være besat af en ånd, kraft, guddom eller af en anden person. Optræder oftest i religiøst eller kulturelt betingede og accepterede situationer.

Dissociative symptomer

1

Tilfælde med amnesi

Har du haft tilfælde med fuldstændigt eller delvist tab af hukommelsen?

2

Fugues

Har der været tilfælde, hvor du har færdedes eller rejst omkring, uden at du kan huske noget om det?

3

Trance- eller besættelsesoplevelser

Har du oplevet at være i trance?
Besat af en ånd eller magt?

Frygt for at være eller blive for tyk

Forstyrret legemsopfattelse med følelse af at være for tyk og med påtrængende frygt for fedme.

Spisetrang (craving)

Vedvarende optagethed af mad og spisen med udtalt eller tvangspræget spisetrang.

Undgåelse af fedende føde

Overdreven optagethed af at overholde diæter eller på anden måde undgå fedende føde.

Spiseforstyrrelser, seksuel dysfunktion

1

Vægt i kg:

2

Højde i cm:

3

Frygt for at være eller blive for tyk

Føler du dig overvægtig eller fed?
Er du bange for at blive fed?

4

Spisetrang (craving)

Har der været tilbagevendende episoder med
spiseanfald pga. ubændig spisetrang?

5

Undgåelse af fedende føde

Følger du en speciel diæt?

Aktiviteter for at tabe i vægt

Forsøg på at modvirke vægtøgning ved fysisk udfoldelse, fasten, selvfremkaldt opkastning eller laxation, brug af afmagringspiller, diuretika eller thyreoideapræparater.

Seksuel dysfunktion

Nedsat eller manglende seksuallyst eller lystfølelse, genital reaktion eller evne til at opnå orgasme, undertiden kombineret med følelse af smerte, frygt eller aversion; ikke forårsaget af somatisk sygdom eller forstyrrelse.

6

Aktiviteter for at tabe i vægt

Dyrker du meget motion?

Prøver du at skaffe dig af med maden ved at kaste op?

Bruger du afføringsmidler, afmagringspiller eller anden medicin?

7

Seksuel dysfunktion

Mangler du lyst til, glæde ved eller evne til det seksuelle?

Er seksuelt samvær ubehageligt eller smertefuldt?

Bekymringstendens

Ubehagelige eller pinagtige tanker, som ikke bevidst kan beherskes (f.eks. ved at vende opmærksomheden mod andre emner) og som er ude af rimelig proportion.

Følelse af nervøs anspændthed

Ubehagelig følelse af indre uro, nervøsitet eller anspændthed, som ikke lader sig bevidst beherske, og som er ude af forhold til den foreliggende situation.

Generaliseret muskelspænding

Ubehagelig spændingsfølelse i én eller flere muskelgrupper, som ikke bevidst kan afslappes, og som ikke skyldes tilstøt fysisk anstrengelse.

Lokaliserende spændingssmerter

Smertor i visse muskelgrupper som følge af muskelspænding. En hyppig klage er hovedpine i form af et trykkende bånd rundt om tindingerne eller et pres oven i hovedet.

Tendens til sammenfaren

Forstærket tendens til sammenfaren ved mindre forskrækkelse eller overraskelse.

Anspændthed, bekymringstendens

1

Bekymringstendens

Har du været tilbøjelig til at bekymre dig mere end sædvanligt?
Hvad har du bekymret dig over?

2

Følelse af nervøs anspændthed

Føler du dig nervøs, anspændt?
Med nerverne på højkant?

3

Generaliseret muskelspænding

Har du svært ved at slappe af?
Føles musklerne spændte?

4

Lokaliserende spændingssmerter

Har du smerter eller ømhed i musklerne?
Hovedpine?
Nakke-/rygsmerter?

5

Tendens til sammenfaren

Er du blevet tilbøjelig til at fare sammen, når du bliver forskrækket eller overrasket?

Angstfølelse

Frygt, anspændthed eller urofølelse ledsaget af autonome symptomer.

Fobier

Irrationel autonom angst som opstår ved udsættelse for (eller alene tanken om) særlige situationer eller objekter. Angsten kan ikke beherskes bevidst og medfører tilbøjelighed til at undgå de pågældende situationer eller objekter.

Angst

***1**

Angstfølelse

Har du følt dig bange eller angst?
Har du haft en panikagtig angstfølelse?

***2**

Fobier

Optræder angsten i særlige situationer, som du måske prøver at undgå?

CUT OFF

Når du føler dig angst, har du da:

Autonome symptomer

- a) hjertebanken, hjerteuro eller hurtig puls
- b) sveden
- c) rysten eller sitren
- d) tørhedsfornemmelse i munden

Symptomer fra bryst og mave

- e) åndedrætsbesvær
- f) kvælningfornemmelse
- g) smerter eller trykken i brystet
- h) kvalme eller uro i maven

Panikanfald med autonome symptomer

Anfald af pludseligt indsættende panikagtig angst, som når sit maximum inden for få minutter, efterfulgt af gradvis aftagen i løbet af 15-60 minutter. Panikanfald medfører ofte en handlingsreaktion for at få angsten til at holde op.

Fri angst med autonome symptomer

Angsten er ikke knyttet til særlige situationer eller objekter, indre oplevelser eller ydre begivenheder.

Mentale symptomer

- i) usikkerheds- eller besvimelses- fornemmelse
- j) uvirkelighedsfølelse
- k) frygt for at miste selvkontrollen
- l) dødsangst

Generelle symptomer

- m) kuldegysninger eller hedeture
- n) dødhedsfornemmelse eller parestesier
- o) synkebesvær eller klump i halsen

3

Panikanfald med autonome symptomer

Har du haft pludselige anfald med angst eller panik, hvor du følte, at du simpelthen var nødt til at gøre noget for at få det til at holde op?

4

Fri angst med autonome symptomer

Har du haft angstfornemmelser uden grund gennem længere tid ad gangen?

Ængstelig forudanen med autonome symptomer

Angst for at noget frygteligt skal ske, ulykke, sygdom, død, ruiner, som kan ramme en selv eller ens nærmeste.

Agorafobisk angst

Irrationel autonom angst eller undgåelsesadfærd i forbindelse med færden alene: Uden for hjemmet, blandt fremmede, i menneskemængder, på offentlige steder, i forretninger eller stormagasiner, i tog, bus eller bil, med frygt for at bryde sammen, hvor det er vanskeligt at undvige eller skaffe hjælp.

Socialfobisk angst

Autonom angst i eller undgåelse af situationer, hvor man frygter for at blive genstand for kritisk opmærksomhed eller at opføre sig pinligt eller ydmygende i andres påsyn.

5

Ængstelig forudanen med autonome symptomer

Har du følt dig angst for, at noget frygteligt kunne ske for dig selv eller dine nærmeste?

6

Agorafobisk angst

- a) i menneskemængder
- b) på offentlige steder
- c) ved færden alene
- d) ved færden uden for hjemmet

7

Socialfobisk angst

Føler du angst i situationer, hvor du frygter at blive genstand for andres kritiske opmærksomhed eller for at komme til at opføre dig pinligt i andres påsyn, f.eks. ved:

- a) at komme til at rødme eller ryste
- b) at komme til at kaste op
- c) at komme til at skulle lade vandet, eller have afføring

Enkelfobisk angst

Irrationel autonom angst eller undgåelsesadfærd i forbindelse med andre specielle situationer eller særlige objekter, som anført.

Undgåelsesadfærd

Forholdsregler eller handlinger for at undgå fobisk angst.

8

Enkelfobisk angst

Bliver du angst i andre specielle situationer f.eks. i forbindelse med:

Dyr, insekter

Højder, flyvning

Tordenvejr, mørke

Små og lukkede rum

Synet af blod

Tandlægebesøg

9

Undgåelsesadfærd

Søger du at undgå disse situationer eller blot at tænke på dem?

Tvangstanker

Tilbagevendende og ubehagelige, påtrængende tanker, ideer eller indskydelser, som optræder trods bevidst modstand, som kommer indefra, og som erkendes som overdrevne eller urimelige. Kan have karakter af tvangsmæssig ruminatio.

Tvangshandlinger

Kontrollerings- og gentagelsestvang: Tvangstanker og tvangstilskyndelser som fører til tvangshandlinger i form af kontrollerings- eller gentagelsestvang, såsom kontrol af dørlåse og elektriske kontakter (mere end blot 2 eller 3 gange), tvangsmæssig tilskyndelse til at tælle eller røre ved visse genstande, undertiden med rituel karakter, beregnet på at beherske frygtede konsekvenser på magisk vis.

Tvangshandlinger forbundet med orden

Tvangstanker, der fører til tvangshandlinger forbundet med ganske overdreven ordentlighed, med nøje arrangeren af genstande eller forhold i omgivelserne i rigid eller ritualistisk orden.

Tvangshandlinger forbundet med renlighed

Tvangstanker, som fører til tvangshandlinger forbundet med renlighed, såsom excessiv håndvask, undgåelse af berøring af genstande af frygt for smuds eller smitte eller særlige renselsesritualer.

Obsessive symptomer

1

Tvangstanker

Har du haft ubehagelige tanker eller indskydelser, som kommer igen selvom du prøver at holde dem ude?

Kan du ikke frigøre dig fra hele tiden at skulle tænke på bestemte emner?

2

Tvangshandlinger: Kontrollerings- og gentagelsestvang

Er du nødt til at kontrollere, om du f.eks. har låst eller slukket, selv om du ved, at du allerede har gjort det?

Er du nødt til at gentage visse handlinger igen og igen?

At tælle eller røre ved visse ting?

3

Tvangshandlinger forbundet med orden

Er du nødt til at holde alting i en bestemt orden?

Er du nødt til at følge bestemte ritualer?

4

Tvangshandlinger forbundet med renlighed

Er du nødt til at vaske hænder eller tage bad igen og igen, måske på grund af frygt for smitte eller snavs?

Subjektiv modstand

Tvangstankerne og tvangshandlingerne opleves som optrædende trods bevidst modstand. De søges afvist eller modstået, hvilket dog kan afsvækkes eller fortage sig i tidens løb.

Subjektiv erkendelse af urimelighed

Tvangstankerne eller tvangshandlingerne erkendes som overdrevne eller urimelige.

5

Subjektiv modstand

Har du prøvet at modstå eller afvise tankerne eller tilskyndelserne?

Hvad skete der så?

6

Subjektiv urimelighed

Synes du, disse tanker eller tilskyndelser er rimelige eller naturlige?

Nedtrykthed

Forsækning af stemningslejet (den gennemgribende og vedholdende emotionelle sindstilstand) beskrevet som tristhed, dårligt humør, væren ked af det, tungsind, fortvivlelse.

Glædesløshed, ulystbetonethed

Nedsat evne til at føle glæde og fornøjelse ved aktiviteter eller oplevelser, som normalt opleves som glædelige eller fornøjelige.

Interessetab

Nedsat evne til at føle interesse for aktiviteter, som normalt interesserer, herunder dagligdags aktiviteter og eget udseende.

Nedsat energi

Nedsat energiniveau med følelse af svækkelse af kræfter og vigør eller øget træthæd.

Grådtendens

Usædvanlig tilbøjelighed til at få tårer i øjnene eller komme til at græde, med eller uden foranledning.

Depressive symptomer

***1**

Nedtrykthed

Har du følt dig ked af det eller nedtrykt?

***2**

Glædesløshed, ulystbetonethed

Har du haft svært ved at glæde dig over noget?
Har du tabt lysten til det hele?

***3**

Interessetab

Har du mistet interessen for det, du plejer at interessere dig for?

***4**

Nedsat energi

Har du tabt energien og kræfterne?

CUT OFF

5

Grådtendens

Kommer du let til at græde?

Håbløshedsfølelse

Fremtiden ser mørk eller trøstesløs ud, uden hensyn til de virkelige forhold. Udsigterne forekommer håbløse.

Optagethed af tanker om død og ulykke

Depressiv optagethed af tanker om ulykker, sygdom, familiemæssigt sammenbrud eller økonomisk ruiner-
ing, som kan ramme en selv eller ens nærmeste; uden
vrangforestillingskarakter.

Dødstanker

Manglende livslyst, følelse af at livet ikke længere er
værd at leve, ønske om ikke at vågne op næste mor-
gen, om at dø ved ulykke eller legemlig sygdom.

Selv mordstanker

Tilbagevendende selvmordstanker eller -tilskyndelser,
overvejelser af metode eller planlægning af forsøg,
egentlige suicidalforsøg eller selvskadende handlinger.

Nedsat selvtillid i forhold til andre

Nedsat tillid til egne evner til at kunne begå sig i social
sammenhæng.

6

Håbløshedsfølelse

Hvordan ser det ud for dig fremover?
Kan du se lyspunkter eller håb forude?
Forekommer det hele håbløst?

7

Optagethed af tanker om død og ulykke

Tænker du meget på mulige ulykker og død,
ruining eller ødelæggelse?

8

Dødstanker

Har du følt, at livet ikke var værd at leve?
Har du ønsket, at du var død?

9

Selv mordstanker

Har du haft tanker om selv at gøre en ende
på det?
Har du planlagt eller prøvet at gøre det?

10

Nedsat selvtillid i forhold til andre

Har din selvtillid været mindre?

Ringhedsfølelse

Usædvanlig følelse af mindreværd eller værdiløshed, uden vrangforestillingkarakter.

Social tilbagetrækning

Tilbøjelighed til at holde sig for sig selv, undgå andres selskab, menneskeskyhed, tendens til helt at isolere sig og undgå kontakt med andre.

Universel pessimisme

Pessimistisk syn på alle aspekter af fremtiden eller tilbøjelighed til pessimistisk rugen over forhold i fortiden.

Patologisk skyldfølelse

Pinagtig skyldfølelse, som ikke kan beherskes, og som er urimelig og overdreven, uden at have vrangforestillingskarakter.

Skyldbetonet selvhøveling

Selvhøvelende ideer og fornemmelser, som er baseret på skyldfølelse, uden vrangforestillingskarakter.

11

Ringhedsfølelse

Har du følt dig inkompetent eller mindreværdig?
- at du ikke slår til?
- eller er helt uduelig?

12

Social tilbagetrækning

Er du blevet mere indesluttet, tilbøjelig til at holde dig for dig selv?
Tager du ikke telefonen, når den ringer?
Lukker du ikke op, når der kommer nogen?

13

Universel pessimisme

Ser det hele trist og umuligt ud fremover,
- lige meget hvad du tænker på?
Grubler du over fortiden?

14

Patologisk skyldfølelse

Har du bebrejdet dig selv noget, du har gjort?
Har du følt dig skyldig eller skamfuld?

15

Skyldbetonet selvhenføring

Har du følt, at også andre bebrejdede dig eller anklagede dig for det, du havde gjort?

Øget psykisk træthed og udmattelse

Generende psykisk træthed eller udmattelse, som ikke står i forhold til den foreliggende belastning, og som ikke kan overvindes ved viljens hjælp.

Insufficiensfølelse

Følelse af ikke at slå til, at blive overvældet af selv dagligdags opgaver, ude af forhold til den krævede psykiske eller fysiske indsats, ledsaget af uoverkommelighedsfølelse.

Tænkebesvær

Følelse af vanskelighed ved at tænke klart og konstruktivt. Tankerne er uklare, langsomme, tilbøjelig til at køre i ring uden at komme ud af stedet. Manglende beslutsomhed overfor selv enkle dagligdags forhold.

Koncentrationsbesvær

Manglende evne til at koncentrere sig om sædvanlige aktiviteter, vanskeligheder ved at læse aviser eller blade, se fjernsyn eller tage del i samtaler.

Subjektiv hæmning

Følelse af at fungere tydeligt langsommere, i bevægelserne eller ved dagligdags aktiviteter.

16

Øget psykisk træthæd og udmattelse

Har du følt dig uforklarligt træt?
Eller kører du hurtigt træt?
Føler du dig udmattet efter mindste psykiske anstrengelse?

17

Insufficiensfølelse

Føles det hele overvældende?
Tungt eller uoverkommeligt?
Må du tage dig sammen, hvis du skal foretage dig noget?

18

Tænkebesvær

Har du svært ved at tænke klart og sammenhængende?
Har du svært ved at træffe beslutninger?

19

Koncentrationsbesvær

Har du svært ved at samle tankerne, f.eks. læse en bog eller følge et fjernsynsprogram?

20

Subjektiv hæmning

Er du blevet langsommere til det hele?

Subjektiv fåmæltthed

Følelse af vanskelighed ved at formulere sig eller finde ordene, af at talen er langsom eller besværlig.

Rastløshed

Subjektiv rastløshed, følelse af indre uro, vanskelighed ved at stilles overfor noget, ved at fastholde en påbegyndt aktivitet, tendens til at gå op og ned af gulvet.

Appetitændring

Ingen appetit, maden smager ikke af noget, tanken om mad byder én imod, - eller øget appetit, f.eks. med trang til søde sager.

Vægtændring

Tydeligt vægttab på grund af ringe appetit, - eller vægtøgning på grund af øget appetit.

Nedsat libido

Tydeligt nedsat seksuel lyst eller interesse.

21

Subjektiv fåmæltthed

Er du blevet mere tavs, taler mindre?

22

Rastløshed

Føler du dig urolig indeni eller rastløs?
- så rastløs, at du må gå op og ned ad gulvet hele tiden?

23

Appetitændring

Har du miste appetitten?
Eller har du fået mere appetit, end du plejer?

24

Vægtændring

Har du tabt dig? - Hvor meget?
Eller har du taget på?

25

Nedsat libido

Har du mistet lysten til det seksuelle?

Søvnforstyrrelser

Søvn-vanskeligheder eller -forstyrrelser af enhver art, såsom indsovningsbesvær, afbrudt søvn, tidlig opvågningen, dårlig søvnkvalitet, - eller øget søvntrang med tilbøjelighed til at sove længere end sædvanligt.

Tidlig opvågningen

Den endelige opvågningen efter nattesøvnen er ≥ 2 timer tidligere end vanligt, flere gange ugentligt.

Morgenforværring

Depressionstilstanden værst om morgenen eller den første del af dagen, efterfulgt af bedring, særligt om aftenen.

Non-reaktiv depression

Depressionstilstanden er vedvarende mere eller mindre udtalt tilstede, uden hensyn til forhold i omgivelserne; bedres ikke meget som reaktion på opmuntrende eller positive påvirkninger.

26

Søvnforstyrrelser

Har du svært ved at falde i søvn?
Har du svært ved at sove igennem?
Skal du sove mere end du plejer?

27

Tidlig opvågen

Vågner du flere timer, før du plejer, og kan ikke sove længere?

28

Morgenforværring

Hvornår er tilstanden værst?

29

Non-reaktiv depression

Har du det mere eller mindre dårligt hele tiden - også hvis du får besøg eller bliver optaget af noget?

Maniske symptomer

Ekspansivt stemningsleje

Løftelse af stemningslejet (den gennemgribende og vedvarende emotionelle sindstilstand), opstemthed, eufori eller eksaltation uden ydre grund eller ude af forhold til omstændighederne.

Irritabelt stemningsleje

Gennemgribende og vedvarende emotionel sindstilstand med utålmodighed, temperamentsfuld optræden, vredagtig irritabilitet eller excitabilitet eller letvakt aggressivitet.

Øget aktivitet

Tydeligt øget aktivitetsniveau og hurtighed, ekstraordinær energi og utrættelighed, som man selv har følt eller bemærket, at andre har reageret på.

Øget tankevirksomhed

Øget evne til at koncentrere sig, tænke hurtigt, klart og kreativt, ikke nødvendigvis med grandios kvalitet.

Maniske symptomer

***1**

Ekspansivt stemningsleje

Har du følt dig opstemt,
overglad eller eksalteret?

***2**

Irritabelt stemningsleje

Har du følt dig konstant irritabel?
Utålmodig over for andre?
Tilbøjelig til at fare op hele tiden?

CUT OFF

***3**

Øget aktivitet

Har du været mere aktiv - haft mere energi end vanligt?
Har du kunnet overkomme det utrolige?
Har du ikke kunnet holde dig i ro, men været nødt til at fare omkring hele tiden?

***4**

Øget tankevirksomhed

Har du kunnet tænke hurtigere og klarere
- mere kreativt end vanligt?

Tankepres

Følelse af at have mange tanker i hovedet, som presser på eller raser afsted, med hurtigt skiftende billeder og ideer, som straks fremkalder andre i hurtig rækkefølge.

Taletrang

Følelse af trang til at tale meget, hurtigt og højt, med hurtige associationer og tendens til vittige eller joviale bemærkninger, ordspil eller rimen.

Letafledelighed, usamlethed

Vanskelighed ved at fastholde opmærksomheden ved et emne på grund af distraktion fra indre associationer eller ydre stimuli.

Grandiositet

Forhøjet selvfølelse, urealistiske tanker om strålende helbred, exceptionel høj intelligens eller ekstraordinære evner; uden vrangforestillingskarakter.

Øget udadvendthed

Usædvanlig selskabelighedstrang, tilbøjelighed til at opøge selskab, kontakte andre, hyppige telefonopkald.

5

Tankepres

Har du haft mange tanker og ideer i hovedet,
flere end du kan magte?
Raser tankerne afsted?

6

Taletrang

Har du talt mere eller hurtigere, end du plejer?
Føler du trang til at snakke hele tiden?
- til at sige vittigheder?

7

Letafledelighed, usamlethed

Har du kunnet samle dig om det, du skulle?
Bliver du hele tiden distraheret?

8

Grandiositet

Har du følt dig dygtigere og mere effektiv end
vanligt?
Mere intelligent?
Kønnere eller mere rask og stærk, end du plejer?

9

Øget udadvendthed

Har du følt trang til at være sammen med andre?
Har du ringet eller opsøgt mange andre?

Over-optimisme

Universelt optimistisk syn på fremtiden og fortiden med overdrivelse af fremtidige muligheder eller tidligere bedrifter; uden vrangforestillingskarakter.

Øget interesse

Øget interesse i sædvanlige aktiviteter eller optagethed af nye interesser eller spændende planer.

Ekspansive handlinger

Handlinger baseret på ekspansivt stemningsleje, f.eks. udsædvanlig spillelyst, overdreven indkøb eller stort forbrug af penge, hensynsløs bilkørsel, overmodig eller farlig adfærd.

Kompromitterende adfærd

Tab af normale hæmninger førende til uklog eller pinlig adfærd, f.eks. overdreven familiaritet, påtrængende indblanding, pinlig eller kompromitterende optræden.

10

Over-optimisme

Ser det hele lyst og strålende ud fremover?
- lige meget hvad du tænker på?
Hvordan har du klaret dig før i tiden?

11

Øget interesse

Er du blevet mere interesseret i det, du plejer at interessere dig for?
Har du fået nye interesser?

12

Ekspansive handlinger

Har du en uimodståelig lyst til at købe nye ting?
Har du brugt mange penge?
Har du foretaget dig overmodige, måske farlige handlinger?

13

Kompromitterende adfærd

Har du blandet dig i noget, du ikke skulle?
Været påtrængende?
Optrådt pinligt?

Nedsat søvnbehov

Evne til at klare sig med betydeligt mindre søvn end sædvanligt, uden at blive træt.

Øget seksualtrang

Øget seksuallyst eller interesse førende til øget seksual aktivitet, flirten, seksuel indiskret eller påtrængende adfærd.

14

Nedsat søvnbehov

Har du kunnet klare dig med mindre søvn uden at blive træt?

15

Øget seksualtrang

Har du følt større lyst til det seksuelle end sædvanligt?

Perceptionsforstyrrelser

Andre end hallucinationer

Forstyrret perception

Personer eller genstande forandrer form, størrelse eller farve, ændring af lyde, lugt- eller smagsindtryk.

Derealisation

Omgivelserne eller andre personer opleves som uvirkelige, med "som om" kvalitet.

Depersonalisation

Oplevelse af selv at være uvirkelig, "ikke rigtigt til stede".

Skærpet perception

Farver synes usædvanligt klare eller smukke, lyde forekommer unaturligt klare eller intense, detaljer står frem på en særlig måde.

Svækket perception

Omgivelserne synes mørke, grå, monotone, uinteressante eller flade.

Perceptionsforstyrrelser

***1**

Andre end hallucinationer

Forstyrret perception

Har der været noget usædvanligt ved den måde, tingene ser ud på?

***2**

Derealisation

Har du haft en følelse af, at det hele var uvirkeligt?

***3**

Depersonalisation

Har du følt dig uvirkelig, ligesom "ikke rigtig til stede"?

CUT OFF

4

Skærpet perception

Har omgivelserne virket usædvanligt farvede eller detaljerede?
Lydene usædvanligt klare?

5

Svækket perception

Har omgivelserne virket mørke, flade eller farveløse?

Forvrænget perception

Omgivelserne eller andre personer forekommer forandrede i form eller størrelse eller med forvrænget udseende eller form.

Ændret tidsoplevelse

Tiden synes at gå på en usædvanlig måde, overdrevent hurtigt eller langsomt, forekommer måske helt at være gået i stå.

Derealisation (ting)

Omgivelserne opleves som uvirkelige med "som om" kvalitet, som i en drøm eller på en teaterscene, kunstige eller døde.

Derealisation (personer)

Omgivende personer forekommer uvirkelige, kunstige, ligesom skuespillere i et teaterstykke eller marionetter.

Depersonalisation (egen person)

Følelse af selv at være uvirkelig, "ikke rigtig til stede", en følelse af fjernhed fra det, man oplever, som om man betragter det hele ude fra; ikke af vrangforestillingskarakter.

6

Forvrænget perception

Har omgivelserne virket forvrængede eller forandrede i form eller størrelse?

7

Ændret tidsoplevelse

Føler du tiden går på en helt usædvanlig måde?

8

Derealisation (ting)

Har du haft en følelse af, at tingene omkring dig var uvirkelige, som i en drøm eller et teaterstykke?

9

Derealisation (personer)

Er personerne omkring dig uvirkelige, ligesom skuespillere eller marionetter?

10

Depersonalisation (egen person)

Føler du dig selv uvirkelig, som i et skuespil, ligesom "ikke rigtig til stede"?

Fremmedfølelse over for eget udseende

Depersonalisation med hensyn til eget udseende, betragtet i et spejl eller på et fotografi. Udseendet forekommer uvirkeligt eller fremmed; uden vrangforestillingskarakter.

Fremmedfølelse over for dele af kroppen

Depersonalisation med hensyn til dele af eget legeme, som forekommer uvirkelige, som om de ikke tilhører én selv; uden vrangforestillingskarakter.

Oplevelse af ændret udseende

Følelse af at noget har ændret sig ved udseendet: Næsen, munden, tænderne; uden vrangforestillingskarakter.

Tab af følelser

Oplevelse af følelsestomhed, af at være uden emotioner eller med nedsat evne til at reagere følelsesmæssigt.

11

Fremmedfølelse over for eget udseende

Er der noget fremmed ved dit spejlbillede?

12

Fremmedfølelse over for dele af kroppen

Føler du, at dele af kroppen ser fremmede ud eller ikke tilhører dig?

13

Oplevelse af ændret udseende

Har dit udseende forandret sig?

14

Tab af følelser

Føler du dig tom, uden følelser, ude af stand til at reagere følelsesmæssigt?

Auditive hallucinationer (AH)

Auditive hallucinationer (AH)

Høreoplevelser i form af stemmer eller lyde uden ydre stimuli, uden at der er nogen eller noget til stede, som taler eller frembringer lyde.

Andre hallucinationer

Sanseoplevelser af andre modaliteter uden ydre stimuli, syns-, lugt-, smags- eller legemlige sanseoplevelser uden ydre forklaring.

Non-verbale AH

Lyde som banken, fugleskrig, musik, hviskende eller mumlende stemmer uden forståelige ord.

Hyppeghed af verbale AH

Undertiden, ofte, dagligt eller kontinuerligt.

Auditive hallucinationer (AH)

***1**

Auditive hallucinationer (AH)

Har du hørt stemmer eller lyde, når der ikke var nogen til stede eller noget, der forklarede det?
- eller som andre ikke kunne høre?

***2**

Andre hallucinationer

Har du haft syner, som andre ikke kunne se?
- eller oplevet lugt-, smags-, eller legemlige fornemmelser, som var uforklarlige?

CUT OFF

3

Non-verbale AH

Har du hørt lyde som banken, musik eller hvisken?

4

Hyppeghed af verbale AH

Hvor tit hører du stemmer?
Kun sommetider, næsten hver dag eller hele tiden?

Længden af AH

Få ord, korte ytringer eller hele sætninger.

Normal kvalitet af AH

Forvrænget eller mekanisk kvalitet eller som normale stemmer.

Interne AH

Stemmerne høres inde i hovedet eller for det indre øre, men kan ikke frembringes eller ændres bevidst.

Eksterne AH

Stemmerne kommer ude fra gennem ørene fra angivet retning.

Anden-persons-AH

Stemmerne taler direkte til patienten, som de tiltaler i anden person.

5

Længden af AH

Hvad siger stemmerne? (eksempler)
Kun få ord eller hele sætninger?

6

Normal kvalitet af AH

Lyder stemmerne ligesom normale stemmer?

7

Interne AH

Hører du stemmerne inde i hovedet?

8

Eksterne AH

Hører du stemmerne udefra, gennem ørene?

9

Anden-persons-AH

Taler stemmerne direkte til dig? (eksempler)

Kommenterende AH

Stemmerne kommenterer patientens tanker eller handlinger og omtaler patienten i tredje person.

Diskuterende AH

Stemmerne taler med hinanden om patienten, som de omtaler i tredje person.

Depressive AH

Indeholdt er depressivt uden hensyn til andre kvaliteter, f.eks. bebrejdende, nedgørende eller opfordrende til selvmord.

Expansive AH

Indholdet er ekspansivt, opstemt eller storagtigt uden hensyn til andre kvaliteter.

Specielle træk ved AH

Usædvanlige karakteristika, som ved fakultative hallucinationer, hvor stemmerne høres gennem andre reele lyde, der opfattes normalt, f.eks. i fuglenes kvinden eller fra susen i vandrørene; - eller stemmerne opleves som kommende fra en del af kroppen.

10

Kommenterende AH

Kommer stemmerne med kommentarer til,
hvad du tænker eller gør? (eksempler)
Omtaler de dig i tredje person? (eksempler)

11

Diskuterende AH

Er der to eller flere stemmer, der diskuterer dig
indbyrdes? (eksempler)
Omtaler de dig i tredje person? (eksempler)

12

Depressive AH

Er stemmerne bebrejdende eller nedgørende?
Taler de om død eller selvmord?

13

Expansive AH

Er stemmerne opmuntrende eller stimulerende?

14

Specielle træk ved AH

Hører du kun stemmerne gennem andre lyde?
Kommer de fra dele af din krop?

Dissociative AH

Det er muligt at komme i en aktiv tovejs-kommunikation med stemmen, som udgør en del af en kompleks oplevelse af tilstedeværelsen af en anden person eller eksistens, som også kan opfattes gennem syns-, lugt- eller berøringsoplevelser. Optræder på baggrund af dissociativ tilstand, f.eks. under stærk emotionel påvirkning eller i særlig religiøs eller subkulturel sammenhæng.

Hypnagoge og hypnopompe AH

Hypnagoge stemmer optræder i indsovningsfasen.
Hypnopompe stemmer under opvågningen.

15

Dissociative AH

Kan du føre en tovejs-samtale med en stemme?

Virker det som om, den kommer fra en person, som du også kan se eller på anden måde kan mærke er til stede?

16

Hypnagoge og hypnopompe AH

Optræder stemmerne kun, når du er ved at falde i søvn, eller når du lige er vågnet?

Visuelle hallucinationer (VH)

Uformede synshallucinationer

Skygger, glimt, lys eller farver, uformede billeder.

Formede synshallucinationer

Syner af genstande, eller personer. Kan optræde oven i det virkelige synsfelt.

Sceniske synshallucinationer

Syner af hele scenerier, som delvist eller helt kan erstatte indholdet i det virkelige synsfelt.

Interne VH

Synerne opleves indvendigt, "for det indre øje".

Eksterne VH

Synerne opleves som set med øjnene, ude i rummet inden for synsfeltet eller måske uden for dette (ekstra-campine VH)

Dissociative VH

Syner som udgør en del af en kompleks dissociativ oplevelse af tilstedeværelsen af en person eller eksistens, som også opfattes med andre sanser.

Visuelle hallucinationer (VH)

1

Uformede synshallucinationer

Har du set skygger, farver eller lysglimt?

2

Formede synshallucinationer

Har du set genstande, ansigter, personer?

3

Sceniske synshallucinationer

Har du set hele scenerier, måske ligesom en film?

4

Interne VH

Ser du synerne for dit indre øje?

5

Eksterne VH

Ser du synerne ude i rummet foran øjnene?
- måske uden for synsfeltet?

6

Dissociative VH

Kan du se en person eller skikkelse, som du samtidig også kan høre, tale med, føle eller lugte?

Andre hallucinationer

Lugthallucinationer

Lugteoplevelser uden eksterne stimuli, f.eks. fornemmelsen af at lugte noget parfumeret eller brændt, som andre ikke kan lugte.

Smagshallucinationer

Smagsoplevelser uden ydre stimuli.

Berøringshallucinationer

Hallucinatorisk oplevelse af at nogen eller noget rører ved, kravler på eller stikker ind i huden et eller andet sted.

Seksuelle hallucinationer

Hallucinatorisk oplevelse i kønsorganerne, f.eks. fornemmelse af berøring, varme, elektricitet, seksuel stimulation eller indtrængen.

Somatiske hallucinationer

Hallucinatoriske legemsfornemmelser af varme, kulde, bevægelse, strømning, opsvulmning, skrumpning eller smerter.

Andre hallucinationer

1

Lugthallucinationer

Har du bemærket en usædvanlig lugtfor-
nemmelse?

Kommer lugten fra dig selv?

2

Smagshallucinationer

Har du bemærket en usædvanlig smagsfor-
nemmelse?

3

Berøringshallucinationer

Mærker du, at nogen rører ved dig, men når
du ser efter, er der ikke nogen?

4

Seksuelle hallucinationer

Har du haft usædvanlige eller mærkelige
seksuelle fornemmelser?

5

Somatiske hallucinationer

Har du bemærket usædvanlige fornemmelser i
kroppen, i de indre organer eller i hjernen?

Andre hallucinationer

Usædvanlige eller sammensatte hallucinatoriske oplevelser, som levitationsoplevelser, følelse af at flyve eller negative hallucinationer.

Andre hallucinationer

Har du haft andre mærkelige eller uforklarlige oplevelser?

Subjektive tankeforstyrrelser

Forstyrrelse af tankerne

Oplevelse af at nogen eller noget interfererer med tankerne eller tænkningen på en unaturlig eller usædvanlig måde.

Følelse af at andre kan læse ens tanker

Sædvanligvis en forklarende vrangforestilling, ofte i forbindelse med selvhenhørende forestillinger eller som bearbejdelse af oplevelser af tankeudspredning, tankepåføring, af hørelsesshallucinationer, forfølgelsesforestillinger eller andre psykotiske oplevelser.

Tankefradrag

Oplevelse af tankespærring med forklarende vrangforestilling om at tankerne fjernes, stjæles eller tages bort.

Tankepåføring

Oplevelse af fremmede tanker i hovedet med forklarende vrangforestilling om, at tankerne er påført ude fra, fra nogen eller noget uden for én selv.

Subjektive tankeforstyrrelser

*1

Forstyrrelser af tankerne

Kan du tænke klart?
Eller er der noget, som forstyrrer eller påvirker
dine tanker?

*2

Følelse af at andre kan læse ens tanker

Kan nogen læse dine tanker?
Hvordan gør de det?

CUT OFF

3

Tankefradrag

Har du følt, at dine tanker blev fjernet, så du
blev helt tom i hovedet et øjeblik?

4

Tankepåføring

Har du haft tanker i hovedet, som ikke var dine
egne?
- som du fik påført et eller andet sted fra?

Tankeudspredning

Oplevelse af at éns egne tanker når ud til eller på én eller anden måde er tilgængelige for andre med forklarende vrangforestilling om, at tankerne udsendes, kan høres eller aflæses af andre.

Tankehørighed

Oplevelse af at egne tanker lyder højt inde i hovedet, sådan at en normalt tavst forløbende tankeproces nu foregår højlydt. Tankerne høres udtalt med egen eller måske med anden stemme. Uden vrangforestillingsforklaring. Hvis tankerne også kan høres af andre, foreligger der også en form for tanke-udspredning.

Andre tankeforstyrrelser

(tanke-ekko, kommenterende tanker)

Tanke-ekko

Oplevelse af at éns tanker gentages ligesom ekko, men uden lyd.

Kommenterende tanker

Oplevelse af tilstedeværelsen af mere end én tankestrøm i hovedet, hvor den anden tankestrøm kommenterer den første eller kommenterer éns handlinger på en påtrængende og ukontrollabel måde. Processen er tavs, men ikke interne AH.

Andre tankeforstyrrelser

Oplevelse af at tankerne bevæger sig omkring i hovedet, sammenblandes eller drejes, men uden karakter af somatiske hallucinationer.

5

Tankeudspredning

Er dine tanker tilgængelige for andre?
Eller når de på en eller anden måde ud til andre?

6

Tankehørighed

Kan du høre dine tanker udtalt højt inde i hovedet?

7

Andre tankeforstyrrelser

(tanke-ekko, kommenterende tanker)

Bliver dine tanker gentaget, ligesom et ekko, men ikke højt?
Eller bliver dine tanker kommenteret af andre tanker, som ikke er under din kontrol?
Er der andre forstyrrelser af dine tanker?

Oplevelse af fremmed styring

Oplevelse af, at en anden person, magt eller vilje overtager éns egen vilje på en måde, som er umulig at modstå eller beherske, og som efterlader følelsen af at være offer for besættelse eller hypnose, at være en robot eller en marionet, som styres ude fra.

Påførte handlinger

Bevægelser eller handlinger opleves som påført af anden ydre magt eller vilje på en måde, som man ikke selv havde tilsigtet eller har indflydelse på.

Påført tale

Oplevelse af, at stemmen er styret af en fremmed vilje, som frembringer tale, som man ikke havde tilsigtet eller har indflydelse på, eventuelt med overraskende indhold eller påfaldende stemmeføring.

Påført skriven

Oplevelse af, at håndskriften eller det, man skriver på computer er påført af en fremmed vilje.

Påførte følelser

Oplevelse af at følelserne er påført udefra.

Styringsoplevelser

***1**

Oplevelse af fremmed styring

Har du oplevet, at din vilje blev erstattet af en anden vilje, så du blev styret udefra af en fremmed kraft eller magt?

CUT OFF

2

Påførte handlinger

Er dine bevægelser eller handlinger påført af en fremmed vilje?

3

Påført tale

Har den fremmede vilje talt med din stemme?

4

Påført skreven

Har den fremmede vilje skrevet med din hånd?

5

Påførte følelser

Er dine følelser blevet påført af en fremmed magt?

Påførte impulser

Oplevelse af at éns egen vilje er erstattet af fremmed vilje, som påfører impulser, som opleves som fremmede, utilsigtede og uden for egen indflydelse.

Styringsoplevelser er *ikke* oplevelser med "som om" karakter, med beskrivelse af at blive dirigeret eller kommanderet af stemmer, styret af religiøse ideer eller vrangforstillinger, hvor det altid er patienten selv, som beslutter at følge direktiverne eller ideerne eller som har tilskyndelserne eller følelserne; hvor alt forbliver under patientens egen indflydelse, og ikke påføres uimodståeligt af en fremmed vilje.

6

Påførte impulser

Er dine tilskyndelser blevet påført dig af en fremmed magt?

Vrangstemning

Følelse af at kendte omgivelser forandrer sig, at der foregår noget mærkeligt med en selvhenførende betydning af forvirrende, ildevarslende eller truende karakter; uden forklarende vrangforestillinger.

Selvhenførende og persekutoriske forestillinger

Urokkelige forestillinger ude af takt med virkeligheden, som ikke deles af andre med samme sociokulturelle baggrund, af selvhenførende eller forfølgelsespræget karakter.

Andre vrangforestillinger

Urokkelige forestillinger ude af takt med virkeligheden, som ikke deles af andre med samme sociokulturelle baggrund; andre end selvhenførende eller forfølgelsesprægede.

Vrangforestillinger

***1**

Vrangstemning

Har du haft en følelse af, at der foregik noget mærkeligt eller uforklarligt omkring dig?

2*

Selvhenførende og persekutoriske forestillinger

Har du været genstand for påfaldende opmærksomhed?

Har du modtaget besked gennem aviser eller fjernsyn?

Er du blevet generet eller forfulgt?

***3**

Andre vrangforestillinger

Har du usædvanlige evner eller kræfter?

Har du gjort noget galt?

Er der noget i vejen med dit udseende eller din krop?

Har du haft andre usædvanlige oplevelser?

CUT OFF

Selvhenførende forestillinger

Forestillinger om påfaldende opmærksomhed

Selvhenførende vrangforestillinger om at personer i omgivelserne lægger påfaldende mærke til én, af at blive holdt under opsyn, overvåget eller udspioneret, f.eks. ved aflytning gennem skjulte mikrofoner.

Mistydning af andres adfærd

Selvhenførende forestillinger om at andre personer gør tegn til hinanden eller til patienten, kommer med hentydninger eller dobbeltbundede bemærkninger, ler af, taler eller sladrer om patienten bag hans ryg.

Mistydning af nyhedsmedierne

Selvhenførende forestillinger om at modtage hentydninger, direktiver eller budskaber gennem TV eller aviser.

Mistydning af omgivelserne

Selvhenførende forestillinger om at genstande i omgivelserne er arrangeret på en særlig måde for at afprøve patienten eller overbringe et budskab, f.eks. gennem arrangement af farver, reklameskilte, butiksudstillinger eller forbigørende biler.

Selvhenførende forestillinger

4

Forestillinger om påfaldende opmærksomhed

Har andre lagt påfaldende mærke til dig?
Er du blevet overvåget eller udspioneret?

5

Mistydning af andres adfærd

Gør andre mennesker tegn til hinanden?
Ler de eller taler de om dig bag din ryg?
Eller kommer med dobbeltbundede bemærkninger?

6

Mistydning af nyhedsmedierne

Bliver der hentydet til dig i aviser eller i fjernsyn?
Modtager du besked eller særligt budskab herigennem.

7

Mistydning af omgivelserne

Er det hele lagt til rette på en særlig måde,
måske for at det skal give dig en besked?

Misidentifikation

Selvhenførende forestillinger om at omgivende personer er andre end de udgiver sig for at være for at afprøve patienten eller overbringe et særligt budskab; f.eks. at personale er forklædte personer (Fregoli's syndrom).

Primær vrangsansning

Oplevelse af ganske særlig mening eller betydning ved en ellers normal sanseoplevelse, - oftest af selvhenførende karakter og med åbenbaringslignende, mystisk eller truende kvalitet.

8

Misidentifikation

Er menneskene omkring dig andre, end de ser ud til, eller giver sig ud for at være?

9

Primær vrangsansning

Har du haft en oplevelse af, at du pludselig forstod, at det du så eller hørte, havde en helt særlig betydning?

Forfølgelsesforestillinger

Vrangforestillinger om at blive forfulgt af andre, som vil genere eller skade patienten på én eller anden måde, ødelægge hans anseelse, drive ham fra forstanden, true ham på liv og helbred, forgifte eller slå ham ihjel.

Sammensværgelsesforestillinger

Forfølgelsesforestillinger om sammensværgelse, komplot eller hemmelig organisation bag forfølgelserne.

Forfølgelsesforestillinger

1

Forfølgelsesforestillinger

Er der nogen, der prøver at genere dig?
Skade dig?
Eller måske forgifte dig?
Eller ligefrem at slå dig ihjel?

2

Sammensværgelsesforestillinger

Er der et komplot eller en hel sammensværgelse
bagved?

Ekspansive vrangforestillinger

Forestillinger om at andre vil hjælpe

Vrangforestillinger om at personer eller organisationer prøver at hjælpe én.

Grandiose forestillinger om enestående evner

Ekspansive forestillinger om at have særlige egenskaber, evner eller kræfter, - om at have gjort store opfindelser eller opdagelser, om at have en særlig mission eller opgave at udføre.

Forestillinger om grandios identitet

Ekspansive forestillinger om at være en fremtrædende, berømt eller rig person eller om at have særlig tilknytning til sådan person.

Ekspansive vrangforestillinger

1

Forestillinger om at andre vil hjælpe

Har andre arrangeret det hele specielt for at hjælpe dig?

2

Grandiose forestillinger om enestående evner

Har du usædvanlige evner eller kræfter?
-en særlig mission eller opgave?
Har du gjort store opfindelser eller opdagelser?

3

Forestilling om grandios identitet

Er du en fremtrædende eller berømt person?

Depressive vrangforestillinger

Skyldforestillinger

Depressive forestillinger om at have begået noget syndigt, skændigt eller kriminelt, som fortjener straf eller døden, og som medfører selvanklager og selvbebrejdelse.

Selvforringende forestillinger

Selvnedgørende forestillinger om egen ringhed eller uduelighed, om at være et dårligt eller unyttigt menneske.

Forarmningsforestillinger

Depressive forestillinger om truende økonomisk sammenbrud eller ruining.

Forestillinger om ond eller dårlig indflydelse på andre

Depressive forestillinger om at smitte eller forurene andre, bringe fordærvelse eller ødelæggelse over andre.

Forestillinger om truende verdensundergang

Depressive forestillinger om at noget frygteligt vil ske, truende katastrofe, verdenskrig, jordens undergang.

Depressive vrangforestillinger

1

Skyldsførelser

Føler du, at du har gjort noget meget forkert?
Fortjener du at blive straffet?

2

Selvforringende forestillinger

Føler du dig som et dårligt menneske, helt uduelig?

3

Forarmningsforestillinger

Er du i økonomiske vanskeligheder, måske ruineret?

4

Forestilling om ond eller dårlig indflydelse på andre

Føler du, at du smitter, bringer fordærv eller ødelæggelse over andre?

5

Forestillinger om truende verdensundergang

Tror du, at verden står lige over for sin undergang?

Hypokondre forestillinger

Depressive forestillinger om uhelbredelig fysisk sygdom eller nært forestående død.

Hypokondre forestillinger

Tror du, at du lider af en alvorlig, måske dødelig, legemlig sygdom?

Depersonalisations- og derealisationsvrangforestillinger

Nihilistiske forestillinger

Forestillinger om at kroppen er ved at rådne eller falde fra hinanden, at legemsdele mangler eller om allerede at være død (Cotard's syndrom).

Dysmorfofobe forestillinger

Forestillinger om ændring, eller deformitet ved éns ansigtstræk eller udseende.

Derealisationsvrangforestillinger

Forestillinger om at omgivelserne er uvirkelige, at omgivende personer er slægtninge eller bekendte, - eller at nærtstående personer er erstattet af fremmede som optræder i deres sted (Capgra's syndrom).

Depersonalisations- og derealisationsvrangforestillinger

1

Nihilistiske forestillinger

Føler du, at kroppen er ved at falde fra hinanden?

- at dele mangler, er ved at rådne?
- at du allerede er død?

2

Dysmorfofobe forestillinger

Har dit udseende eller dine ansigtstræk forandret sig?

3

Derealisationsvrangforestillinger

Er omgivelserne eller andre mennesker uvirkelige?

- måske erstattet med andre der optræder i deres sted?

Andre vrangforestillinger

Religiøse forestillinger

Forestillinger til forklaring af andre psykotiske oplevelser eller religiøse forestillinger, som ikke accepteres eller deles i patientens kulturelle eller religiøse sammenhæng.

Forestillinger om overnaturlige forklaringer

Forestillinger til forklaring af andre psykotiske oplevelser i form af paranormale fænomener som hypnose, telepati eller okkultisme.

Forestillinger om fysiske forklaringer

Forestillinger til forklaring af andre psykotiske oplevelser i form af fysiske processer som elektricitet, laserstråler eller computeraktivitet.

Seksuelle forestillinger

Forestillinger til forklaring af seksuelle hallucinationer, forestillinger om graviditet, forandringer af kønsorganer eller kønsidentitet.

Jalousiforestillinger

Forestillinger om ægtefælles eller partners utroskab.

Andre vrangforestillinger

1

Religiøse forestillinger

Er du meget optaget af religiøse tanker?
Modtager du religiøse budskaber?
Er du måske guddommelig selv?

2

Forestillinger om overnaturlige forklaringer

Foregår der noget okkult?
- noget med hypnose eller telepati?

3

Forestillinger om fysiske forklaringer

Bliver du påvirket af stråler?
- strøm eller computere?

4

Seksuelle forestillinger

Har du haft usædvanlige seksuelle oplevelser?
Er du ved at skifte køn?
Er du blevet gravid?

5

Jalousiforestillinger

Har du mistanke om utroskab fra din partners side?

Fantastiske forestillinger

Forestillinger om ekstremt usædvanlige oplevelser eller forhold, f.eks. af science fiction karakter eller i form af vrangerindringer.

Andre vrangforestillinger

Vrangforestillinger om usædvanlig alder eller beskæftigelse, om imaginære børn eller om idealiseret forelskelse, ofte i personer med særlig status (De Clerambault's syndrom).

6

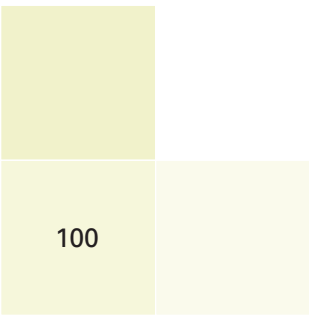
Fantastiske forestillinger

Har du haft nogle helt usædvanlige oplevelser?

7

Andre vrangforestillinger

(Om alder, beskæftigelse, fantasi-elskere eller -børn, etc.)

Generel rating af vrangforestillinger

1

Systematiseringsgrad

2

Prominens i sygdomsbilledet

3

Stemmingskongruens

4

Handlinger baseret på forestillingerne

5

Bizar karakter af forestillingerne

Brug af alkohol og andre psykoaktive stoffer

Misbrug af alkohol

Gennemsnitligt dagligt forbrug for mænd:
Ž 3 genstande, for kvinder Ž 2 genstande.

Misbrug af ordineret medicin
Brug af anden eller mere medicin end ordineret.

Stofmisbrug

Brug af illegale stoffer.

Ved misbrug af flere psykoaktive substanser rates kun for ét eller højst to af de mest anvendte eller betydningsfulde stoffer.

Trang (craving)

Subjektivt behov for det psykoaktive stof, med et intensivt og ubændigt ønske om at skaffe sig stoffet, førende til vedvarende optagethed af stoffet og utilpashed, når det ikke er lettilgængeligt.

Svigtende kontrol

Svigtende evne til at styre indtagelsen, standse eller nedsætte brugen, som kan vise sig ved, at det pågældende stof indtages i større mængder eller over en længere periode end tilsigtet eller ved forgæves forsøg på at regulere eller standse brugen.

Abstinenssymptomer

Fysiologisk abstinensstilstand når brugen reduceres eller standses, med symptomer karakteristiske for det pågældende stof. Viser sig ofte ved fortsat brug af samme eller beslægtede stoffer for at ophæve eller undgå abstinenssymptomerne.

Brug af alkohol og andre psykoaktive stoffer

*1

Misbrug af alkohol, medikamenter eller stoffer

Får du for meget alkohol eller medicin?
Tager du illegale stoffer?

CUT OFF

2

Trang (craving)

Føler du en udtalt trang til eller behov for alkohol, medicin eller stoffer?

3

Svigtende kontrol

Tager du ofte mere end du havde tænkt?
Kan du nedsætte eller standse brugen?

4

Abstinenssymptomer

Har du haft abstinenssymptomer?
Er du nødt til at drikke eller tage mere for at undgå abstinenssymptomer?

Tolerans

Toleransudvikling, som viser sig ved et behov for stigende doser for at opnå den ønskede virkning eller ved tydeligt nedsat virkning af uændret dosis.

Optagethed af brugen

Betydningsfulde interesser eller vigtige forpligtelser tilsidesættes eller opgives. Der bruges megen tid på at opnå eller indtage stoffet eller komme over virkningen.

Risikofyldt adfærd

Adfærd som medfører risiko for at skade sig selv eller andre på grund af stofindtagelsen.

Skade forvoldt ved brugen

Indtagelsen af det psykoaktive stof er ansvarlig for eller i betydelig grad medvirkende til fysisk eller psykologisk skadevirkning, herunder skadet dømmekraft og uhensigtsmæssig adfærd, som f.eks. kan medføre social skade eller retslige problemer.

Vedholdende brug til trods for skadelige følger

Fortsat brug af det psykoaktive stof til trods for erkendelse af skadelige følger af brugen.

5

Tolerans

Skal der mere til for at give samme virkning?

6

Optagethed af brugen

Er det gået ud over vigtige forpligtelser eller interesser?

Optager brugen meget af din tid?

7

Risikofyldt adfærd

Har du ved flere lejligheder drukket eller taget noget i situationer, hvor det har udsat dig for fysisk risiko?'

8

Skade forvoldt ved brugen

Har brugen medført fysisk eller psykisk skade?
Har brugen medført social skade eller retslige problemer?

9

Vedholdende brug til trods for skadelige følger

Fortsatte du med at drikke, tage medikamentet eller stoffet, selvom du vidste, at det havde haft skadelige følger?

Kognitive symptomer

Kognitiv svækkelse

Screening for problemer med hukommelse, opmærksomhed, opfattelse og andre kognitive funktioner.

Kognitive symptomer

***1**

Kognitiv svækkelse

Her der været problemer med hukommelsen?

- med opmærksomheden eller opfattelsesevnen?
- med at finde ordene, skrive eller regne?
- med finere bevægelser, f.eks. til knapper og snørrebånd?

CUT OFF

Kognitiv undersøgelse

Verbal spor-test

Skiften mellem talrækken og alfabetet:

1 -A, 2 -B indtil 13 -M.

Normalt korrekt på mindre end 45 sek.

Mini-mental undersøgelse

Maximalt antal point 30

Mindre end 27: Mistanke om kognitiv forstyrrelse.

F.eks.:

Æble, vindrue, krone - 1 point for hvert korrekt svar.

100 - 7: 93-86-79-72-65 eller "DANSK" stavet bagfra.

F.eks.: "Ingen hvis'er, og'er eller men'er"

F.eks.: Tag et stykke papir m. højre hånd, fold det, læg det.

F.eks.: "LUK ØJNENE".

Meningsfuld sætning med substantiv og verbum.

Overkrydsende femkantfigurer, der afgrænser en rhombe.

Kognitiv undersøgelse

Verbal spor-test

Tid i sekunder

Antal fejl

Mini-mental undersøgelse

(positive point for korrekte svar)

Ugedag	0-1	<input type="text"/>
Dato	0-1	<input type="text"/>
Måned	0-1	<input type="text"/>
År	0-1	<input type="text"/>
Årstid	0-1	<input type="text"/>
Landsdel	0-1	<input type="text"/>
By	0-1	<input type="text"/>
Gade	0-1	<input type="text"/>
Bygningens navn	0-1	<input type="text"/>
Land	0-1	<input type="text"/>
Umiddelbar genkaldelse af navne for 3 genstande	0-3	<input type="text"/>
Opmærksomhed, koncentration	0-5	<input type="text"/>
Korttidshukommelse for 3 navne	0-3	<input type="text"/>
Ordfinding: Blyant	0-1	<input type="text"/>
Ordfinding: Ur	0-1	<input type="text"/>
Ordremse-gentagelse	0-1	<input type="text"/>
Praxi, 3 led, mundtlig instruktion	0-3	<input type="text"/>
Praxi, skriftlig instruktion	0-1	<input type="text"/>
Grafi, fuldstændig sætning	0-1	<input type="text"/>
Grafi, figurkopiering	0-1	<input type="text"/>
Point-sum (maksimalt 30)		<input type="text"/> <input type="text"/>

Bevidsthedsniveau

1

Bevidsthedssvækkelse

2

Bevidsthedsuklarhed (plumring)

3

Bevidsthedspåvirkning af alkohol eller andre psykoaktive substanser

Observeret kognitiv forstyrrelse eller svækkelse

1

Generel svækkelse af hukommelse

2

Generel intellektuel reduktion

3

Desorientering

4

Opmærksomhedssvækkelse

5

Perseveration

6

Konfabulation

7

Amnesi

8

Langsomhed eller tale- og bevægelsesbesvær

9

Træghed, tanke- og opfattelsesbesvær

10

Afasi/Apraksi

Observeret adfærd, affekt og sprog

1

ADFÆRD

Psykomotorisk hæmning, stupor

2

Underaktivitet, stilleståen

3

Initiativløshed, passivitet

4

Viljeløshed, apati

5

Monoton stemme

6

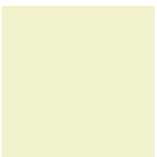
Nedsat mimik

7

Manglende øjenkontakt

8

Negativ holdning, bortvendthed

116

9

Letafledelighed, usamlethed

10

Rastløshed, agitation

11

Hyperaktivitet, excitation

12

Påfaldende påklædning eller udseende

13

Socialt utilpasset adfærd

14

Formålsløs eller usammenhængende adfærd

15

Irrelevant eller excentrisk adfærd

16

Dårlig hygiejne, selvforsømmelse

Negativisme

Stereotyp modstand eller afvisning over for opfordringer.

Automatisk lydighed

Abnorm føjelighed med automatisk præg.

Katalepsi: Krampagtig fastholdt stivnen.
Flexibilitas cerea: Voksagtig eftergivenhed.

17

Hallucinatorisk adfærd

18

Negativisme

19

Automatisk lydighed

20

Katalepsi, flexibilitas cerea

21

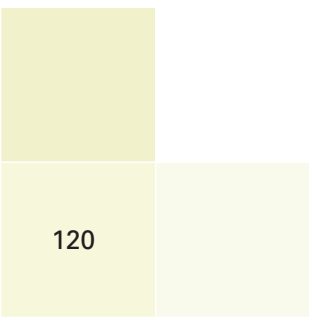
Abnorm legemsholdning eller -stilling

22

Sære manérer, stirren eller grimassen

23

Bevægelsesstereotyper

AFFEKT

1

Anspændthed, angst

2

Forsænket stemningsleje

3

Løftet eller exalteret stemningsleje

4

Irritabilitet, tendens til opfaren

5

Forvirring, rådvildhed

6

Emotional labilitet

7

Histrionisk affekt

8

Mistroiskhed, mistydningstendens

Ambivalens

Samtidig tilstedeværelse i bevidstheden af modsatrettede følelser, impulser eller ideer.

Indsnævret affekt

Affekt begrænset til enkelt kvalitet eller emne.

Inadækvat affekt

Uoverensstemmelse mellem følelsesudtryk og tankeindhold.

9

Aggressivitet, fjendtlighed

10

Ambivalens

11

Indsnævret affekt

12

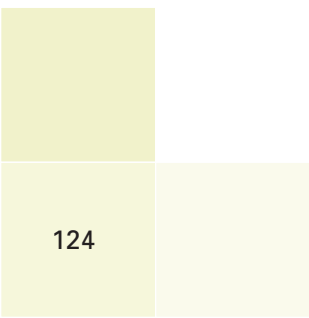
Inadækvat affekt

13

Affekt-affladning, -afstumpning

14

Manglende emotionelt respons

Sproglig udfoldelse

1

Langsom tale, øget latenstid

2

Taletrang

3

Omstændelighed, digredierende tankegang

4

Springende tankegang, tankeflugt

5

Usammenhængende eller kaotisk tankegang

6

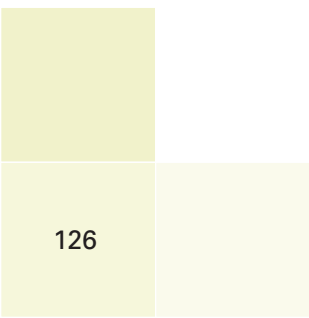
Inkoherent tale

7

*Idiosynkratisk brug af ord/sætninger,
neologismer*

8

Metaforisk, pedantisk eller opstyltet tale

9

Indholdsfattig tale, vaghed

10

Ordfattig tale, mutisme

11

Talen hen for sig selv, mumlen

12

Perseverationstendens

13

Stereotyp tale

14

Spærring

15

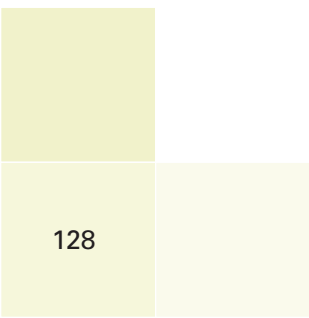
Overdrevent imødekommende svar

16

Undvigende, afglidende tale

17

Vildledende svar

Den danske udgave af PSE, "Kort version til Klinisk Brug" - er en oversættelse af Present State Examination, Short Version for Clinical Use, udarbejdet af SCAN Advisory Committee på basis af The SCAN (Schedules for Clinical Assessment in Neuropsychiatry), Version 2, American Psychiatric Press, Inc. 1994.

Udgaven er beregnet til brug i den daglige psykiatriske klinik sammen med WHO ICD-10: Psykiske Lidelser og Adfærdsmæssige Forstyrrelser: Klassifikation og Diagnostiske Kriterier (Munksgaard 2000).

Til forskningsbrug anbefales SCAN, som også findes i computerudgave (Windows). WHO-centret i Århus er referencecenter for SCAN.

PSE er ikke et spørgeskema, men en undersøgelsesmetode, og reliabilitet i anvendelsen af PSE forudsætter nogen træning i kendskabet til de psykopatologiske fænomener og undersøgelsesteknikken.

WHO SCAN Training Centre, Aarhus WHO Collaborating Centre for Training and Research in Mental Health, Psykiatrisk Hospital i Århus.

April 2005
Aksel Bertelsen